

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****HASAN UMUT ÖZER BAŞVURUSU (2)**

Başvuru Numarası : 2017/40147
Karar Tarihi : 8/6/2021

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
Celal Mümtaz AKINCI
Rıdvan GÜLEÇ
Basri BAĞCI
Raportör : Ali KOZAN
Başvurucu : Hasan Umut ÖZER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda tutuklu olarak bulunan başvurunun göndermek istediği mektubun idarece sakıncalı bulunarak mektuba el konulmasının haberleşme hürriyetini ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/12/2017 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

6. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:
8. Başvurucu, devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçundan tutuklu olarak Karabük T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) bulunmaktadır.

9. Başvurucu, annesine gönderilmek üzere bir mektup yazmıştır. Mektubun incelenmesi neticesinde; 20 sayfadan oluşan mektubun 19 sayfasının başvurunun *Reber* diye hitap ettiği kişi tarafından yazılan bir metinden oluştuğu görülmüştür. İlk sayfasında ise babasına kısa bir hitaptan sonra, gönderdiği metnin Reber tarafından yazıldığını ve ceza infaz kurumunda mahpuslar tarafından çoğaltıldığını belirten başvurunun gönderdiği metni okumasını ve çocuklara da okutmasını babasından istediği anlaşılmıştır. Gönderilen metin ise genel olarak Reber'in toplumsal ve güncel siyasi konular ile Reber'e göre önderliğe bağlı kişilerin niteliklerine ilişkin görüşlerinden oluşmaktadır.

10. İnfaz Kurumu Mektup Okuma Komisyonu mektup hakkında bir karar verilmek üzere mektubun Disiplin Kurulu Başkanlığına (Kurul) sevkine 26/10/2017 tarihinde karar vermiştir. Kararda ilgili mevzuata atıf yapılarak İnfaz Kurumunun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgrafların hükümlüye verilmeyeceği, mektubun tamamında sakıncalı ifadeler bulunduğu vurgulanmıştır.

11. Kurul 26/10/2017 tarihinde, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 68. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereği mektubun gönderilmemesine karar vermiştir.

12. Başvurucu, anılan karara karşı Karabük İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) yaptığı itirazlarında; mektuba el konulmasının hukuki bir dayanağının olmadığını, mektubunu annesine yazdığını, bu mektubun başka ceza infaz kurumu tarafından okunup sakıncalı bulunmayarak kendisine gönderildiğini ve mektubun şiddet, tehdit ya da propaganda içermediğini belirterek haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. İnfaz Hâkimliği, başvurunun itirazını 31/10/2017 tarihli kararıyla reddetmiştir. Anılan kararlarda ilgili mevzuat hükümleri ile Kurulun gerekçesi tekrarlandıktan sonra mektubun çizilemeyecek kadar sakıncalı ifadeler içerdiği, itiraza konu kararın usul ve kanuna uygun olduğu belirtilmiştir. Başvurunun anılan kararlara itirazı ise Karabük Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 28/11/2017 tarihinde İnfaz Hâkimliği kararının usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

14. Nihai karar 6/12/2017 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu 14/12/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

16. 5275 sayılı Kanun'un "*Hükümlünün mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı*" kenar başlıklı 68. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hükümlü, bu maddede belirlenen kısıtlamalar dışında, kendisine gönderilen mektup, faks ve telgrafları alma ve ücretleri kendisince karşılanmak koşuluyla, gönderme hakkına sahiptir.

(2) Hükümlü tarafından gönderilen ve kendisine gelen mektup, faks ve telgraflar; mektup okuma komisyonu bulunan kurumlarda bu komisyon, olmayanlarda kurumun en üst amirince denetlenir.

(3) Kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgraflar hükümlüye verilmez. Hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmez..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 8/6/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

18. Başvurucu, uzun süredir tutuklu olması nedeniyle bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılayacak gelirin olmadığı belirtilerek adli yardım talebinde bulunmuştur.

19. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Şerif Ay* (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurusunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Haberleşme Hürriyetinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

20. Başvurucu; uzun süredir tutuklu olarak ceza infaz kurumunda bulunduğu, annesinin İnfaz Kurumuna uzak bir ilde yaşaması nedeniyle ziyaretine gelmekte zorlandığını, bu nedenle arada bir annesine mektup yazdığını belirtmiştir. Annesine yazdığı son mektubun tamamının sakıncalı bulunarak gönderilmediğini ancak mektubun ilk dört sayfasında hem Bolu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun hem de Karabük T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun "*OKUNMUŞTUR*" damgasının mevcut olduğunu, daha önce sakıncalı bulunmayan bu bölümün ailesine gönderilmek istendiğinde neden sakıncalı bulunduğunu anlamadığını ifade etmiştir. Mektubun içeriğinin düşünsel ve felsefi konulara ilişkin bazı düşünürlerin görüşlerinin derlemesinden oluştuğunu, mektupta sakıncalı bir ifadenin mevcut olmadığını, Kurul ve mahkeme kararlarında da hangi ifadenin neden sakıncalı olduğunun somut olarak gerekçelendirilmediğini, haberleşmesinin soyut iddialarla engellendiğini iddia etmiştir. Ayrıca haberleşme hakkının gerekçesiz bir şekilde engellenmesi nedeniyle kendisini baskı altında hissettiğini, hangi ifadesinin sakıncalı kabul edileceğini bilmediği için düşüncelerini yazıya dökmekte zorlandığını vurgulayan başvuru, ifade hürriyeti ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Bakanlık görüşünde; ilgili mevzuat hükümleri kapsamında ceza infaz kurumunun düzeni, disiplini, güvenliği ve yönetimi hususlarındaki takdir hakkının İnfaz Kurumuna ve mahkemelere somut olayın özelliklerine göre değerlendirmek üzere bırakıldığı vurgulanmıştır. Başvurucunun göndermek istediği mektubun sakıncalı bulunması nedeniyle söz konusu mektubun alıcısına gönderilmemesinin Anayasa'nın 26. maddesi anlamında kamu düzeninin korunması, ceza infaz kurumunun düzen ve disiplininin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi için ihtiyaç duyulan demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmadığı ve müdahalenin ulaşılmak istenen amaçla orantılı olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda Kurul ve mahkeme kararlarının da ilgili ve yeterli gerekçeler içerdiği, kararlardaki

tespit ve sonuçların yasanın uygulanması niteliğinde olduğunu belirterek müdahalenin Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükleri ihlal eder nitelikte olmadığı değerlendirilmesine yer verilmiştir.

22. Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru; ilgili kararlarda sadece mevzuat tekrarı yapıldığını, mektubuyla ilgili somut gerekçe sunulmadığını, 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinin (3) numaralı fıkrasında sayılan nedenlerin mektubuna uygun olmadığını vurgulamıştır.

2. Değerlendirme

23. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un, "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

24. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) bireysel başvuruların içeriğini düzenleyen "Bireysel başvuru formu ve ekleri" kenar başlıklı 59. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkralarının bireysel başvurunun yapıldığı tarihteki ilgili kısmı şöyledir:

"(2) Başvuru formunda aşağıdaki hususlar yer alır:

...

ç) Kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmeline dair olayların ... özeti.

d) Bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve delillere ait özlü açıklamalar.

e) Başvurucunun güncel ve kişisel bir temel hakkının doğrudan zedelendiği iddiasının dayanakları.

...

h) Başvurucunun talepleri.

(3) Başvuru formuna aşağıdaki belgeler ya da onaylı örnekleri eklenir:

...

e) Dayanılan belgelerin asılları ya da onaylı örnekleri.

...

(4) Başvurucu ihlal iddiasına dayanak gösterdiği üçüncü fıkradaki belgelere herhangi bir nedenle erişememesi hâlinde bunun gerekçelerini belirtir. Mahkeme gerekli gördüğü takdirde bu bilgi ve belgeleri resen toplar."

25. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki niteliğinden dolayı ile ilgili olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının özü, göndermek istediği mektubun sakıncalı görülerek alınmaması nedeniyle haberleşme hürriyetinin engellenmesine ilişkindir. Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında bu tür başvurular haberleşme hürriyeti kapsamında incelenmiştir (*Özkan Kart (2)*, B. No: 2013/1201, 20/5/2015, § 22; *Akif İpek*, B. No: 2013/9456, 24/6/2015, § 23; *Ramazan Vural*, B. No: 2013/1148, 7/7/2015, § 24; *Eren Yıldız*, B. No: 2013/759, 7/7/2015, § 25; *Mustafa Aydın*, B. No: 2013/275, 6/10/2015, § 24). Somut başvuruda da bu durumdan ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamakta olup başvuru hukukunun ihlal iddialarının haberleşme hürriyeti kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

26. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu kapsamda karmaşık veya zorlama şikâyetler, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki şikâyetler, başvuru hukukunun ihlal iddialarını temellendiremediği şikâyetler ile temel haklara yönelik bir ihlalin olmadığı açık olan şikâyetler açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (*Cemal Günsel* [GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021, § 21).

27. Anayasa Mahkemesi ancak temellendirilebilmiş bir bireysel başvuruyu inceler. Başvurucuların şikâyetlerini hem maddi hem hukuki olarak temellendirme zorunluluğu bulunmaktadır. Maddi dayanaklar yönünden başvurucuların yükümlülüğü şikâyetlerine konu temel olay ve olguları açıklamak ve bunlara ilişkin delilleri mahkemeye sunmak, hukuki dayanak yönünden yükümlülüğü ise bireysel başvuruya konu temel hak ve özgürlüklerden hangisinin hangi nedenle ihlal edildiğini özü itibarıyla açıklamaktır (*Sabah Yıldızı Radyo ve Televizyon Yayın İletişim Reklam Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi* [GK], B. No: 2014/12727, 25/5/2017, § 19; *Cemal Günsel*, § 22).

28. Nitekim 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasına ilave olarak İktisadî Hukuk Kanunu'nun 59. maddesinde de başvurucuların yükümlülükleri kapsamında şikâyetin maddi ve hukuki temellerine başvuru formu ve eklerinde yer verilmesi gerektiği açıkça belirtilmiş böylece başvuru koşullarının öngörülebilirliği kuvvetlendirilmiştir (*Cemal Günsel*, § 23).

29. Bireysel başvuru incelemesinde Anayasa Mahkemesi kamu gücü eylem ve işlemleri ile mahkeme kararlarının Anayasa'ya uygunluğunun ve müdahale gerekçelerinin denetimini kendiliğinden yapmaz. Bu sebeple başvuru hukukunun başvurusunun esasını ve bu kapsamda kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olup olmadığını Anayasa Mahkemesine inceletebilmesi için öncelikle kendisinin ihlal iddialarını gerekçelendirmesi, buna ilişkin olay ve olguları açıklaması ve delillerini sunması zorunludur. Anayasa Mahkemesinin başvuru hukukunun yerine geçerek ihlal iddialarını gerekçelendirme, olay ve olguları ortaya koyma ve delil toplama görev ve yükümlülüğü bulunmamaktadır. Söz konusu yükümlülükler başvurucuya aittir (*Cemal Günsel*, §§ 24, 25).

30. Başvurucuların anılan yükümlülükleri uymamaları hâlinde şikâyetlerini temellendiremedikleri için başvuruları açıkça dayanaktan yoksun bulunabilir. Anayasa Mahkemesi temellendirmeye ilişkin incelemesini her başvurunun somut koşullarında yapar. Kuşkusuz bu yükümlülükleri ellerinde olmayan nedenlerle uymamalarının ikna edici gerekçelerini Mahkemeye sunmaları ya da mahkemenin bu durumu işin niteliğinden anlaması hâli müstesnadır (*Cemal Günsel*, § 26).

31. Somut başvuruda silahlı terör örgütüne üye olma suçundan ceza infaz kurumunda mahpus bulunan başvurucu, ailesine yazdığı bir mektubu posta yoluyla göndermek istemiştir. Açıktır ki idarenin engellemesi neticesinde başvurunun mektup yoluyla haberleşme hakkına bir müdahalede bulunulmuştur.

32. İnfaz Kurumu 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinin (3) numaralı fıkrasına atıf yaparak mektubun sakıncalı olduğuna bir iddia ile karar vermiştir. Öncelikle bir uyumsuzlıkla ilgili somut olaya uygulanacak kanun maddesine atıf yapılarak karar verilmesi durumunda muhatabının savunmada ileri sürebileceği bir iddianın varlığından söz edebilmek için kanun maddesinin içeriğinin yeterince belirgin olması gerekir. Bu bağlamda mevzuat incelendiğinde 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinin (1) numaralı fıkrasında mektup alma ve mektup gönderme bir hak olarak tanımlanmış olup bu hakkın asıl amacının mektuplaşma yoluyla mahpusların dış dünya ile iletişimlerinin devam ettirilmesinin sağlanmasına yönelik olduğu vurgulanmalıdır. Öte yandan anılan Kanun'un 68. maddesinin (3) numaralı fıkrasında mektup alma ve gönderme hakkına ilişkin kısıtlama nedenleri tahdidi olarak düzenlenmiştir (bkz. § 16). Bu durumda Kanun'da tahdidi olarak sayılan nedenlerden en az birinin varlığı hâlinde mahpusun göndermek istediği ve mahpusa gelen mektubun sakıncalı olduğuna karar verebilmek mümkündür. Aynı zamanda Kanun'da hakkın sınırlanma nedenleri tek tek sayılmak suretiyle sınırlı olarak belirlendiği için bu nedenler dışında bir sebebe dayanılarak mektupla haberleşme hakkının kısıtlanabileceğinden söz edilemez. Bu bağlamda idarenin de tahdidi sayılan bu nedenleri genişletme yönünde bir takdir yetkisinin olmadığı da açıktır. Bu açıklamalar çerçevesinde Kanun'un anılan maddesinin içeriğinin somut olaya uygulanacak şekilde yeterince belirgin olduğu söylenebilir.

33. Bununla birlikte anılan Kanun'un 68. maddesinin (3) numaralı fıkrasında sayılan nedenlerin mahpusa tanınan hakkın yukarıda belirtilen amacına aykırı kullanılması hâllerine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır (bkz. § 32). Bu durumda idarenin incelediği mektubun sakıncalı olduğuna karar vermesi, mektubun anılan Kanun'un 68. maddesinin (3) numaralı fıkrasında sayılan nedenlerden en az birini içerdiğinin ve hakkın amacına uygun kullanılmadığının tespiti anlamına gelir. Dolayısıyla mektubun ilgili mevzuata atıf yapılarak sakıncalı olduğunun tespiti hâlinde başvurucu ile kamu makamları arasında oluşan ihtilafın konusu, esasen mektup gönderme ve alma hakkının dış dünya ile iletişim sağlama amacına uygun kullanılmadığı iddiasından ibarettir. Bu durumda Anayasa Mahkemesinin başvurunun esasını inceleyebilmesi için *öncelikle* başvurunun, mektup alma ve gönderme hakkını amacına uygun kullandığını, mektubun anılan Kanun'un 68. maddesinin (3) numaralı fıkrası kapsamında kalmadığını ortaya koyması zorunludur.

34. Somut olayda başvurunun mektubunu inceleyen idarenin mektubun içerik ve nitelik olarak 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinin (3) numaralı fıkrası kapsamında kaldığını, dolayısıyla mektup gönderme hakkının amacına uygun kullanılmadığını tespit ettiği anlaşılmaktadır. Ancak başvurunun annesine yazdığı iddia ettiği mektup incelendiğinde mektubun aslında Reber isimle hitap edilen kişi tarafından yazılan, başka bir ceza infaz kurumundan gönderildikten sonra başvurucu ve diğer mahpuslar tarafından çoğaltılan bir metinden ibaret olduğu, ailevi ilişkilerle ilgili içeriği bulunmadığı anlaşılmaktadır. Mektubun bu niteliği gözetildiğinde dahi başvurunun bireysel başvuru formunda mektup gönderme ve alma hakkının amacına uygun kullanıldığına ilişkin ayrıntılı açıklama yapması gerektiği söylenebilir. Buna karşın başvurucu, şikâyete konu mektuba ilişkin sadece sakıncalı olmadığını vurgulayan genel bir açıklama yapmış; mektubun neden 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinin (3) numaralı fıkrası kapsamında kalmadığını, dolayısıyla kendisine tanınan imtiyazlı bir hakkı amacına uygun kullandığını ortaya koyamamıştır.

35. Bununla birlikte başvurunun Reber diye hitap ettiği kişinin kim olduğu, siyasi ve örgütsel değerlendirmeler içeren bu metnin ceza infaz kurumunda neden çoğaltıldığı ve ailesine böyle bir metni göndermesindeki amacına ilişkin bir açıklama yapmadığı gözetildiğinde başvurunun mektuplaşma yoluyla haberleşme hakkının kötüye kullanılmadığını gösterecek şekilde gerekçelerini ve delillerini sunma yükümlüğünü yerine getirdiği söylenemez.

36. Sonuç olarak başvuru, şikâyetlerine konu temel olay ve olguları açıklamak yönündeki yükümlülüğünü yerine getirmemiş; bu bağlamda ileri sürdüğü ihlal iddialarını temellendirememiştir.

37. Açıklanan gerekçelerle başvurunun *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

D. Kararın bir örneğinin bilgi için Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/6/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Basri BAĞCI